

Незважаючи на складні погодні умови в 2002 році одержано врожай зернових 2,4 млн. т, що на 50% більше середньорічних за останні 5 років, очікується валовий об'єм виробництва сільськогосподарської продукції на рівні 2001 року.

Результати господарської діяльності показують, що нові форми господарювання в аграрному секторі економіки набирають сили і за ними майбутнє на шляху збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, поліпшення її якості, забезпечення економічної безпеки держави.

УДК 631.153

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ РЕСУРСО-ЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОМИСЛОВОМУ ПТАХІВНИЦТВІ – ШЛЯХ ДО ВИРОБНИЦТВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Б.А.Мельник

Вирішення головної проблеми АПК України — підвищення конкурентоспроможності його продукції як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках — неможливе без освоєння передових технологій.

У сільському господарстві зміна технології дає більш глибокий ефект, ніж поява нового виду продукції. Невміння менеджерами підприємств своєчасно усвідомити необхідність зміни технології може призвести до значних втрат у позиції на ринку або змусити підприємство припинити свою діяльність у раніше прибутковій для нього сфері аграрного бізнесу. У той же час технологія здатна служити основним і потужним інструментом, за допомогою якого фірма може задовольнити і зберегти перевагу в конкурентній боротьбі.

Сучасна практика свідчить про те, що конкурентна боротьба все більше зміщується до виробів технологічної новітності, а ринок продукції є “полем” змагання за лідерство у новітностях. Лише ті

підприємства, що виходять на ринок першими і забезпечують масове виробництво новинок, можуть розраховувати на повне повернення витрат і одержання високих прибутків.

Однією з головних причин занепаду вітчизняного промислового птахівництва, на нашу думку, стала його низька конкурентоспроможність в умовах переходу до ринкових відносин в економіці, і не в останню чергу через застосування відсталих, ресурсомістких технологій і обладнання для виробництва продукції птахівництва. Рівень споживання основних видів ресурсів (кормів, палива, електроенергії тощо) у розрахунку на одиницю кінцевої продукції птахівництва в Україні значно перевищує аналогічні показники провідних у цій галузі країн світу.

Тому, для скорочення енергоємності технології виробництва продукції галузі необхідні розробка та впровадження енергозберігаючого типу годівлі птиці, використання резервів економії живої праці, пошуки дешевих джерел тепла, зменшення витрат паливно-мастильних матеріалів. Головну роль в економії енергії повинна відіграти оптимізація годівлі птиці.

За період з 1966 по 1990 рік, тобто з початку заснування промислового птахівництва до найвищого його розвитку, конверсія корму в галузі з розрахунку на 1000 яєць зменшилась від 420 до 180 к.од., або у 2,5 раза. Витрати кормів на 100 кг приросту живої маси птиці скоротились на 36%, у тому числі качок — на 21, індиків — на 30, гусей — на 25% [1].

Нині потреба птахівництва у білках тваринного походження задовольняється не повністю, що у свою чергу призводить до збільшення витрат кормів і енергоємності продукції. Цінним джерелом протеїну є м'ясо-кісткове борошно із боїнських відходів і відходів цехів інкубації. З переведенням забійних цехів на повне патрання тушок вихід сировини підвищується на 25-35% забійної маси птиці, що майже вдвічі більше, ніж при виробництві напівпатраних. Цей корм багатий протеїном, легко засвоюється, ним можна замінити в раціоні до 80% рибного борошна. Крім того, зменшуються сукупні витрати енергії на виробництво яєць і м'яса птиці.

На використання кормів і їхніх поживних речовин птицею великий вплив має температурно-вологісний, світловий режим, хімічний склад повітря. Встановлено, що зниження температури повітря в пташнику лише на 1°C відносно рекомендацій підвищує витрати корму до 0,4%. Регулювання наявності протеїну та обмінної енергії в раціоні з урахуванням продуктивності і віку птиці дає змогу зекономити близько 15% кормів [2].

Особливо складним для галузі є питання технологічного обладнання, близько 90% якого відпрацювало амортизаційний термін і потребує заміни. Крім фізичного зносу, обладнання застаріло й морально, бо при його проектуванні зовсім не враховувалася проблема енергозбереження. Високі енергозатрати при експлуатації такого обладнання значно збільшують собівартість продукції птахівництва, роблять її не конкурентоспроможною.

Основний виробник кліткового обладнання для вирощування та утримання різних видів птиці завод "Ніжинсільмаш" за останні 15 років практично не оновлював свою номенклатуру за винятком створених у співдружності з іншими установами і випробуваних на виробництві кількох нових комплектів обладнання. Проте за відсутності коштів у більшості вітчизняних птахівничих господарств їх серййне виробництво так і не розпочато. Бюджетні кошти на створення нового енергозберігаючого обладнання для промислового птахівництва, на жаль, не виділяються.

Для здешевлення птахівничої продукції господарства змушені закуповувати менш енергозатратне обладнання зарубіжних фірм. Що це дає показує досвід ВАТ "Дніпровське" Дніпропетровської області. Під час його реконструкції проведено заміну кліткових батарей для бройлерів на підлогове голландське обладнання фірми "Лако", централізованого опалення -на автономні повітрянагрівники фірм "Пріва". Аналіз ефективності такого технічного переоснащення, за даними ВНО "Укрптахопром", свідчить, що витрати природного газу на 1 кг приросту бройлерів зменшилися вві разів, електроенергії — у 8,2 раза, води на 1 голову більш ніж у 7 разів. Застосування в комплектах обладнання ніпельних напувалок з краплевловлювачами замість жолобкових забезпечує річну економію води, в розрахунку на типовий пташник, близько 2500 м³ [3].

Енергозберігаючі системи обігріву птиці, що впроваджуються в птахівничих господарствах замість традиційних систем опалення від котельних та теплогенераторів не потребують повітропроводів, а обігрів приміщень здійснюється безпосередньо завдяки використанню “викиду” нагрітого повітря. Порівняно з централізованими системами опалення ці нагрівники повітря забезпечують економію близько 40% енергетичних ресурсів, працюють в автоматичному режимі і не потребують постійної присутності обслуговуючого персоналу. Не зважаючи на значні затрати при впровадженні нагрівників, строк окупності їх не перевищує кількох місяців, а працюють вони понад 10 років.

Ефективно працює і обладнання із стрічковими системами видалення посліду, що змонтовано у ДППЗ ім. Фрунзе Автономної Республіки Крим, ВАТ “Куйбишевська птахофабрика” Запорізької області і ЗАТ “Полтавська птахофабрика”. Видалення посліду за допомогою стрічкових транспортерів позитивно впливає на мікроклімат пташника, а, отже, і на продуктивність птиці. Так, при використанні комплекту обладнання для утримання промислового стада курей-несучок в чотирирусних кліткових батареях продуктивність завдяки поліпшенню мікроклімату зростає в середньому на 7 яєць, затрати праці обслуговуючого персоналу при цьому скорочуються на 14-20%.

Прогресивні енергозберігаючі технології утримання птиці торкаються і таких, на перший погляд, простих проблем, як освітлення приміщень. Для створення необхідного рівня освітленості і світового режиму відповідно з технологією утримання різних видів птиці протягом всього циклу її вирощування використовується перетворювач змінної напруги, який разом з програмним пристроєм забезпечує:

- плавну зміну освітленості в птахівничих приміщеннях за принципом “світанок-сутінок”;
- підтримку протягом заданого проміжку часу необхідного рівня освітленості;
- плавну зміну освітленості при переходах від великих рівнів до низьких і навпаки;
- збільшення строку служби ламп завдяки обмеженню їх розжарюванню,

Разом з впровадження приладів для створення необхідного рівня освітленості і світлового режиму ефективним є використання нових енергозберігаючих джерел світла (наприклад, ламп ДНАТ та інших енергоекономних ламп), а також енергозберігаючих режимів преривчастого освітлення, які сприяють зниженню затрат на виробництво птахівничої продукції.

На жаль, збитковість більшості вітчизняних птахівничих господарств не дає можливості їм закуповувати нове технічне обладнання. Тому для вирішення цієї проблеми слід ширше використовувати вітчизняні та іноземні інвестиції, цільові кредити, суми податку на додану вартість від реалізації продукції, що залишається в господарствах для придбання матеріально-технічних ресурсів виробничого призначення. Одним з шляхів прискорення технічного переозброєння та забезпечення доступу до нових технологій є створення спільних підприємств з відомими зарубіжними фірмами.

З метою технічного переозброєння галузі профільними науково-дослідними і конструкторськими установами за узгодженням з ВНО "Укрптахопром" і Міністерства аграрної політики України, машинобудівними підприємствами розроблено проект системи машин для комплексної механізації і автоматизації птахівництва на період 2001- 2010 рр., реалізація якої повинна забезпечити підвищення продуктивності праці в промисловому птахівництві на 20-30%, зниження питомих енерговитрат на 30-70%, кормів на 5-8%. Більшість розробок цієї системи будуть відповідати світовому технічному рівню. Технічне і технологічне переозброєння вітчизняного птахівництва, без сумніву, не може бути реалізоване без державного сприяння і регулювання цін на техніку, продукцію птахівництва, прибутковості виробництва і можливість їх модернізації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Семена В. Селекція у птахівництві -потужний фактор інтенсифікації галузі // Тваринництво України, -2001.- №4.- С.5.
2. Справочник. Промышленное птицеводство." М,: "Колос", 1971. -С.119-148.
3. Шевченко М. Шляхи технічного переоснащення птахівничих підприємств // Тваринництво України .- 2001.- №4 .- С.27-29.